

1. Međunarodni stručni skup

**Izazovi nastavničkih studijskih
programa iz edukacije u području
likovne kulture i umjetnosti**

1. Međunarodni stručni skup

**Izazovi nastavničkih studijskih
programa iz edukacije u području
likovne kulture i umjetnosti**

**27. i 28. ožujka 2025. godine
Sveučilište u Rijeci
Akademija primijenjenih umjetnosti**

U Rijeci, 2026.

UNIRI

 Akademija
primijenjenih
umjetnosti

**1. Međunarodni stručni skup
Izazovi nastavnčkih studijskih
programa iz edukacije u području
likovne kulture i umjetnosti**

**Akademija primijenjenih umjetnosti
u Rijeci, 27. i 28. ožujka 2025.**

Izdavač:

Akademija primijenjenih umjetnosti
u Rijeci / Sveučilište u Rijeci

*Financirano sredstvima
Akademije primijenjenih
umjetnosti u Rijeci*

Za izdavača:

izv. prof. art. Marko Koržinek, *dekan*

Urednice:

doc. art. dr. sc. Nina Licul
prof. mr. art. Letricija Linardić, dr. sc.

Fotografija:

Ivan Vranjić

Dizajn:

Marko Koržinek

Lektorica:

Lidija Toman

Tisak:

Impress, Permani

Mjesto izdanja:

Rijeka

Godina:

2026.

Naklada:

100

ISBN:

978-953-7684-17-4 (*tiskano izdanje*)

978-953-7684-22-8 (*mrežno izdanje*)

DOI: 10.65265/d5429719

UNIRI

Akademija
primijenjenih
umjetnosti

Sadržaj

Riječ dekana	4
O skupu	8
Sažeci predstavljanja nastavnčkih programa umjetničkih akademija na Međunarodnom stručnom skupu održanom na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci, 27. i 28. ožujka 2025.	12
SWOT analiza nastavnčkih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti	26
Rasprava i zaključci skupa	30
Prilog raspravi: Komparativna analiza nastavnčkih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti	38

Ova brošura bilježi jedan od važnijih trenutaka u životu naše Akademije — održavanje prvog međunarodnog stručnog skupa o izazovima nastavnih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti. Inicijativa za ovim skupom rodila se unutar same Akademije primijenjenih umjetnosti u Rijeci, kao izraz uvjerenja da institucije koje obrazuju buduće učitelje i nastavnike likovnih predmeta ne smiju djelovati u izolaciji, nego u stalnom dijalogu jedne s drugima.

Obrazovanje nastavnika likovne kulture u Rijeci ima tradiciju dugu više od šest desetljeća — tradiciju koja je kroz različite institucionalne oblike opstajala, razvijala se i nastavila još intenzivnije formiranjem Akademije primijenjenih umjetnosti. Akademija je tu tradiciju preuzela, osnažila i dala joj novi institucionalni okvir. Preuzimanjem uloge domaćina i inicijatora ovog skupa, Akademija potvrđuje da želi biti i referentni centar u promišljanju likovnopedagoške struke na nacionalnoj razini.

Posebno me raduje što su poziv prihvatile kolege i kolegice iz instituci-

ja u Hrvatskoj i susjednim zemljama: iz Zagreba, Osijeka, Splita, Sarajeva i Beograda. Njihovim dolaskom u Rijeku ostvarena je nešto što u ovom području dosad nije imalo formalni okvir — susret stručnjaka koji dijele iste izazove, a koji su se dosad uglavnom susretali samo uz rubove konferencija posvećenih širim temama. Odaziv je sam po sebi poruka: struka je prepoznala vrijednost ovakvog oblika suradnje i stoji iza nje.

Dva dana rada bila su ispunjena otvorenim i sadržajnim razgovorima — o strukturi studijskih programa, o metodici, o školskoj praksi, o položaju učitelja likovne kulture unutar obrazovnog sustava koji sve više gubi osjećaj za vrijednost likovnog odgoja. Likovnoj kulturi prijeti marginalizacija, a učitelji koji ju predaju suočavaju se s nevidljivim opterećenjima koja formalni normativi ne prepoznaju ni ne vrednuju. Upravo zato ovakvi skupovi nisu samo akademska vježba — oni su i oblik institucionalnog zagovaranja struke, jer zajednički glas jest — jači glas.

Iz skupa je iznikla inicijativa za osnivanjem trajne regionalne mreže

stručnjaka koja bi sustavno pratila razvoj nastavnih programa, razmjenjivala iskustva i zajednički nastupala prema donositeljima obrazovnih politika. Namjera je da ovaj skup postane godišnji događaj koji će svake godine u Rijeci ili u nekom drugom gradu sudionika otvarati nova pitanja i produbljivati suradnju. Uvjeren sam da će ta mreža s vremenom biti i prepoznata kao nezaobilazan sugovornik u razgovorima o budućnosti likovnog odgoja i obrazovanja.

Zahvaljujem urednicama doc. art. dr. sc. Nini Licul i prof. mr. art. Letriciji Linardić, dr. sc., na iznimnom trudu koji su uložile u pripremu i organizaciju skupa te u uređivanje ove publikacije. Zahvaljujem svim sudionicima na otvorenosti, znanju i entuzijazmu koji su donijeli sa sobom. Ova brošura neka ostane trajna bilješka zajedničkog početka.

U Rijeci, 2026.

izv. prof. art. Marko Koržinek
dekan

O skupu

1. Međunarodni stručni skup Izazovi nastavnčkih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti

Akademija primijenjenih umjetnosti u Rijeci, 27. i 28. ožujka 2025.

Organizacijsko-programski odbor:

Hrvoje Urumović, *predsjednik*
Nina Licul, *voditeljica*
Letricija Linardić, *članica*
Libuše Jirsak, *članica*
Ivana Bajcer, *članica*

Sudionici:

Letricija Linardić
Sveučilište u Rijeci,
Akademija primijenjenih umjetnosti
Nina Licul
Sveučilište u Rijeci,
Akademija primijenjenih umjetnosti
Libuše Jirsak
Sveučilište u Rijeci,
Akademija primijenjenih umjetnosti
Ivana Bajcer
Sveučilište u Rijeci,
Akademija primijenjenih umjetnosti
Ida Loher
Sveučilište u Zagrebu,
Akademija likovnih umjetnosti
Sonja Vuk,
Sveučilište u Zagrebu,
Akademija likovnih umjetnosti
Zlatko Kozina,
Sveučilište u Osijeku,
Akademija za umjetnost i kulturu
Nela Hasanbegović,
Univerzitet u Sarajevu,
Akademija likovnih umjetnosti
Dunja Pivac,
Sveučilište u Splitu
Umjetnička akademija u Splitu
Maja Bosnar,
Univerzitet umetnosti u Beogradu
Fakultet likovnih umetnosti

U organizaciji Akademije primijenjenih umjetnosti u Rijeci, 27. i 28. ožujka 2025. godine održan je dvodnevni međunarodni stručni skup pod nazivom Izazovi nastavnčkih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti. Skup je okupio sveučilišne nastavnike umjetničkih akademija u Hrvatskoj i susjednih zemalja, s ciljem kritičkog promišljanja i unaprjeđenja obrazovnih vertikala nastavnčkih studija. Ovaj susret predstavlja prvo okupljanje stručnjaka iz područja metodike likovne kulture i umjetnosti te su postavljeni temelji za dubinsku analizu trenutačnog stanja nastavnčkih studija. Glavna namjera skupa bila je upoznavanje zajedničkih izazova s kojima se suočavaju visokoškolske umjetničke institucije u obrazovanju budućih učitelja i nastavnika likovno-umjetničkih predmeta, ali i detektiranje specifičnosti koje svaki pojedini program čine autentičnim.

Prvi dan skupa započeo je uvodnim obraćanjem i dočekom sudionika u zgradi Akademije primijenjenih umjetnosti u Rijeci. Radni dio dana bio je strukturiran kroz niz iscrpnih prezentacija u kojima su predstavnici različitih akademija izložili strukture svojih studijskih programa. Ovakav format, koji je svakom sudioniku omogućio tridesetominutni uvid u strukturu studija, s naglaskom na kolegije metodike likovne kulture i umjetnosti, pružio je dragocjen horizontalni presjek

srodnih obrazovnih modela i otvorio različite teme za raspravu. U kasnijim poslijepodnevnom satima uslijedila je moderirana rasprava usmjerena na usporedbu izloženih modela. Sudionici su naglasili potrebu za revalorizacijom umjetničkog odgoja i obrazovanja te istaknuli da nastavnčki studiji moraju proaktivno pripremati studente za kompleksne izazove školske stvarnosti.

Drugi dan skupa bio je posvećen radioničkom tipu rada. Središnja aktivnost bila je izrada sveobuhvatne SWOT analize kojom su se sustavno detektirale snage, slabosti, prilike i prijetnje unutar nastavnčkih studijskih programa. Kroz intenzivnu diskusiju analizirana su iskustva iz nastave, problemi s kojima se susreću studenti na praksi, te administrativne prepreke koje ponekad usporavaju nužne promjene programa. Sudionici su se složili da je jedna od najvećih snaga ovih programa visoka razina kreativne energije i posvećenosti nastavnog kadra, dok se kao slabost često javlja nedovoljna usklađenost s promjenama u osnovnoškolskim i srednjoškolskim sustavima obrazovanja. Rasprava o prilikama otvorila je prostor za prijedloge o zajedničkim projektima te potencijalnom usklađivanju modula koji bi omogućili veću mobilnost studenata. Istovremeno, analizirane su i vanjske prijetnje, poput marginalizacije umjetničkih predmeta u školskom kurikulumu, što dodatno naglašava važnost ovakvih stručnih okupljanja kao oblika

institucionalnog zagovaranja struke.

U završnom dijelu skupa sudionici su jednoglasno podržali inicijativu za stvaranjem trajne mreže suradnje među institucijama te formaliziranjem prisutne skupine stručnjaka koja bi mogla donijeti smjernice za daljnji razvoj i unaprjeđenje profesionalnih standarda u poučavanju te aktivno sudjelovati u oblikovanju budućih obrazovnih politika i kurikularnih promjena u području umjetničkog odgoja i obrazovanja. Ova platforma mogla bi predstavljati inkubator za inovacije u nastavnim metodama i zajedničko djelovanje prema donositeljima obrazovnih politika.

APURI se ovim događanjem potvrdio kao relevantan centar izvrsnosti i inicijator dijaloga u području likovne pedagogije. Unatoč različitim nacionalnim i institucionalnim okvirima, postoji snažna zajednička težnja za jačanjem kvalitete obrazovanja budućih učitelja i nastavnika. Kroz kontinuiranu samo-refleksiju, razmjenu znanja i resursa te snažno umrežavanje, nastavnčki studijski programi u području likovne i primijenjene umjetnosti mogu odgovoriti na kompleksne izazove suvremenog društva i osigurati dostojanstveno mjesto likovnoj umjetnosti u sustavu odgoja i obrazovanja.

**Sažeci predavljanja nastavničkih
programa umjetničkih akademija**

prof. mr. art. Letricija Linardić, dr. sc.
doc. art. dr. sc. Nina Licul

Sveučilište u Rijeci Akademija primijenjenih umjetnosti Odsjek za likovnu umjetnost

Sveučilišni studijski program Likovna pedagogija

Studij za nastavnike likovne kulture u Rijeci ima dugu tradiciju, započevši s radom 1963./64. godine kao dvogodišnji studij, koji se kasnije produljio na četverogodišnji. Kroz različite nazive i reorganizacije, ovaj studij opstajao je u Rijeci više od 60 godina, privlačeći studente iz cijele bivše Jugoslavije. S vremenom, zbog promjena u sustavu visokog obrazovanja (prelazak Pedagoškog fakulteta u Filozofski fakultet), studij likovne kulture, akreditiran pod novim imenom Likovne pedagogije, sa svojim tadašnjim nastavnicima osniva Akademiju primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci.

Akademija primijenjenih umjetnosti u Rijeci (APURI) bila je jedna od prvih institucija u Hrvatskoj koja je 2005. godine u potpunosti prešla na Bolonjski proces, prvo kao 4+1 sustav, a tijekom svog razvoja akreditiran kao 3+2. Iako je to donijelo promjene u načinu studiranja i prilagodbu novim generacijama, osjećao se gubitak „dubine“ studija u usporedbi s prijašnjim četverogodišnjim modelom.

Akademija se sastoji od tri odsjeka: Odsjek za primijenjenu umjetnost s

prijediplomskim studijem Primijenjene umjetnosti i istoimenim diplomskim studijem s tri smjera: Primijenjeno kiparstvo i Primijenjeno slikarstvo, te Izvedbeni dizajn za kazalište i film (kostimografija, scenografija). Odsjeku za primijenjenu umjetnost pripada i prijediplomski studij Grafički dizajn i vizualne komunikacije te diplomski studij Vizualne komunikacije i Grafički dizajn. Odsjeku za likovnu umjetnost pripada studijski program Likovna pedagogija koji ima prijediplomsku i diplomsku razinu, a Odsjeku za izvedbene umjetnosti prijediplomski studij Gluma i mediji i diplomski studij Gluma.

APURI je pokrenula i centre kao ustrojbene jedinice: Centar za dizajn i produkciju, Centar za inovativne medije, Centar za karijere, Centar za keramiku, Centar za kiparstvo, Centar za staklo i mozaik. Ovi centri, sa svojim voditeljima, omogućuju dovodenje projekata i uključivanje studenata u rad na stvarnim projektima, što je posebno korisno studentima za stjecanje iskustava rada na projektima. Prijediplomski studij Likovne pedagogije (3 godine)

obuhvaća umjetničke kolegije: Grafika, Kiparstvo, Slikarstvo, Crtanje (akt, anatomija), Osnove fotografije; teorijske kolegije: Temelji oblikovanja, Uvod u likovne umjetnosti, Uvod u ikonologiju, Povijest umjetnosti, Uvod u filozofiju, Filozofija, Akademsko pismo i jezična kultura. Na drugoj godini započinju kolegiji kojima studenti stječu pedagoško-psihološke kompetencije, a ta predavanja i ispiti odvijaju se na Filozofskom fakultetu. Studenti često naglašavaju prednost fleksibilnog programa koji omogućava studentima formiranje dijela vlastitog studija sa slobodnim izborom kolegija. Studenti mogu na trećoj godini birati dva izborna kolegija iz bogate ponude primijenjene umjetnosti (Mozaik, Keramika, Novi mediji, Staklo, Fotografija, Moda, Scenografija, Animacija, Oblikovanje umjetničkih knjiga). Izborni kolegiji kao „C-segment“ studija su zajednički i horizontalno ponuđeni i studentima drugih studijskih programa. Na prijediplomskom studiju taj se udio povećava od prve do treće godine studija. Na prvoj godini studenti ostvaruju 8 ECTS-a, na drugoj 12 ECTS-a, a na trećoj 16 ECTS-a kroz izborne kolegije, dok na diplomskom studiju ostvaruju 14 ECTS-a na prvoj i 18 ECTS-a na drugoj godini studija.

Metodički kolegiji započinju tek na diplomskom studiju i uključuju Uvod u metodiku likovne kulture, Metodiku likovne kulture, Metodičku školsku praksu i Metodiku likovne umjetnosti. Studenti na diplomskom studiju biraju module (Grafika, Kiparstvo, Slikarstvo) i izborne kolegije.

APURI surađuje s tri škole-vježbonice za izvođenje metodičke školske prakse, gdje studenti stječu iskustvo zbog velikog broja sati potrebnih za odrađivanje prakse. Studenti likovne pedagogije su vrlo aktivni i zadovoljni zbog čvrste satnice i raznolikih zadata-

ka, uključujući osmišljavanje e-nastave i kreativnih metoda.

Jedan od glavnih izazova je nedostatak sati za terensku nastavu i praksu u školama. Spomenuta je opcija da se dio metodičkih vježbi pod educiranim vodstvom integrira u umjetničke kolegije koje predaju umjetnici, slično modelu na Kineziološkom fakultetu, kako bi se nadoknadio nedostatak specifičnih metodičkih vježbi.

Akademija potiče izvannastavne aktivnosti i projekte za studente koje iniciraju i organiziraju nastavnici i suradnici na odsjeku. Od mnogobrojnih projekata izdvojena su dva projekta. Prvi je „Tete Crtalice“, proveden u bolnici u kojem su studentice volonterski radile s djecom na onkološkom odjelu, što je bilo izuzetno vrijedno iskustvo, ali i psihološki zahtjevno. Drugi projekt, „S vjetrom kroz tišinu“, koji je trajao oko četiri godine, proveden je u suradnji s udrugama gluhih i nagluhih osoba Primorsko-goranske županije, a rezultirao je senzibilizacijom studenata za neverbalnu komunikaciju i razvoj empatije. Također, kroz projekt suradnje s Prvom dječjom knjižnicom za slijepu i slabovidnu djecu, studenti su izrađivali edukacijske materijale i taktilne slikovnice, koji su ostali kao materijal koji se koristi u Knjižnici. U takvim interdisciplinarnim inkluzivnim projektima istaknut je osobni razvoj studenata, ali i nastavnika. Zaključeno je da je studijski program APURI raznolik i interesantan, ali da se treba sustavnije raditi na integraciji teorije i prakse.

izv. prof. mr. art. dr. sc. Sonja Vuk
doc. art. Ida Loher

Sveučilište u Zagrebu Akademija likovnih umjetnosti Nastavnički odsjek

Sveučilišni studijski program Likovna kultura

Nastavnički program na Akademiji likovnih umjetnosti (ALU) sastoji se od trogodišnjeg prijediplomskog i dvogodišnjeg diplomskog studijskog programa. Grupa kolegija iz pedagogije i psihologije čini manji dio prijediplomskog studija, dok se glavnina metodičkog usavršavanja, uz specijalizacije u slikarstvu, kiparstvu ili grafici, odvijaju na diplomskom studiju. Za kolegije metodike nastave povijesti umjetnosti ključna je suradnja s Odsjekom za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta. Na ALU se naglasak stavlja na metodiku likovne kulture i umjetnosti za osnovne, umjetničke i strukovne škole, dok Filozofski fakultet pokriva metodiku nastave povijesti umjetnosti. Studenti na diplomskom studiju mogu birati diplomski rad iz metodike likovne kulture na ALU (koji uključuje empirijsko istraživanje u školama ili rad s djecom s posebnim potrebama) ili diplomski teorijski rad iz metodike nastave povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu, dok se praktični rad uvijek obavlja na ALU.

Primarni cilj programa je osposobiti studente za samostalno osmišlja-

vanje originalnog nastavnog procesa koji potiče rješavanje problema, razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja, uključivanje konteksta, razvoj stavova i vrijednosti te važnost emocija u nastavi. Program obuhvaća progresivne etape praktičnog rada: od eksperimentalnih sati na ALU (peer-to-peer učenje), preko probnih sati u parovima i individualno, do oglednih sati u vježbaonicama koji služe kao priprema za stručne ispite.

Akademija aktivno potiče terensku nastavu, radionice u muzejima, galerijama i centrima za kulturu, te suradnju s dječjim domovima i centrima za djecu s poteškoćama. Poseban naglasak stavlja se na projekte participativne umjetnosti (na 2. godini diplomskog studija), čime se kreativnost iz praktičnog umjetničkog rada prenosi u osmišljavanje nastave.

Suradnja s brojnim muzejima (poput MSU-a ili Tiflološkog muzeja), udrugama, dječjim domovima i centrima za rad s posebnim potrebama iznimno je važna. Studenti aktivno sudjeluju u izvođenju radionica u dogovoru s pedagoškim odjelima

muzeja, što im omogućuje praktično iskustvo i povezivanje s lokalnom zajednicom.

U nastavi se potiču inovativne metode poučavanja: vizualizacija informacija (kroz umne mape i kreativne prezentacije/video lekcije), igrifikacija, multimodalno učenje te uključivanje emocija u nastavni proces. Posebna pažnja posvećuje se pripremi studenta za ulogu medijatora u razredu, s fokusom na učenika kao ishodište nastavnog procesa, te razvoju intrinzične motivacije. Također, studenti se bave rekonstrukcijom vlastitog kreativnog procesa i njegovim prenošenjem u strukturu nastavnog sata. Programom se potiče razvoj generičkih kompetencija povezanih sa životnim kontekstom, rješavanje problema likovnim putem, te se naglašavaju odgojne teme i razvoj empatije kroz projekte. Primjeri iz prakse uključuju izradu didaktičkih igračaka za djecu s poteškoćama u razvoju i participativne umjetničke projekte s marginaliziranim skupinama. Unatoč izazovima poput pandemije, Akademija je održala kontinuitet nastave kroz inovativne online metode

i izlazak u vanjske prostore.

Diskusija je dotaknula i pitanje ECTS bodova za nastavu metodike, potvrđujući da diplomski rad iz metodike imaju svi studenti nastavnčkog smjera te da Akademija, unatoč zakonskom smanjenju minimuma na 55 ECTS bodova, zadržava 60 ECTS bodova za pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku skupinu kolegija (u nastavku teksta: PPDМ), uz najveći broj bodova na metodici (jer je to konkretna priprema) i nešto manje na psihologiji/pedagogiji/didaktici. Suradnja s muzejima funkcionira učinkovito, pri čemu studenti, uz organizacijsku podršku muzeja, samostalno provode radionice.

doc. dr. um. Nela Hasanbegović

Univerzitet u Sarajevu Akademija likovnih umjetnosti Nastavnički odsjek

Likovna umjetnost i likovna kultura – sadržajno integrirani studij

Na Akademiji likovnih umjetnosti Univerziteta u Sarajevu održava se sadržajno integrirani prijediplomski i diplomski nastavnički studijski program Likovna umjetnost i Likovna kultura. Akademija likovnih umjetnosti (ALU), osnovana 1972. godine, ima dvostruku zadaću: edukaciju likovnih umjetnika i formiranje nastavnika likovne kulture za osnovne i srednje škole (gimnazije i strukovne škole). Sarajevo primjenjuje model 4+1 godine studija.

Studijski program odlikuje se interdisciplinarnim karakterom i snažnim fokusom na aplikativno znanje, povezujući teoriju i praksu. Iako je naglasak na pedagogiji, kreativni aspekti su neizostavni, s ciljem da budući nastavnici prenose svoju kreativnost na mlade naraštaje. Program omogućuje suradnju sa studijskim programima u regiji te s osnovnim i srednjim školama, muzejima i galerijama, što studentima proširuje kompetencije za rad u području muzejske pedagogije i art terapije.

Značajna inovacija Ministarstva za odgoj i obrazovanje iz 2019. godine je uvođenje 60 ECTS bodova za PPDM, s

ciljem usklađivanja s europskim kvalifikacijskim okvirom. Od toga, minimalno 9 ECTS-a rezervirano je za Opću pedagogiju, Opću psihologiju i Didaktiku, 3 ECTS-a za inkluzivno obrazovanje, a preostalih, minimalno 48 ECTS-a za metodiku nastave likovne umjetnosti i kulture te nastavnu praksu u odgojno-obrazovnim ustanovama. Ukupno na sarajevskom studiju, na čijem programu je radila međunarodna grupa stručnjaka, ta grupa kolegija čini 68 ECTS bodova. Velik broj bodova rezerviran za metodiku nastave omogućava suradnju s različitim institucijama i uključivanje studenata u složene projekte. Svaki kolegij je pomno kreiran kako bi odgovorio na ključne ishode učenja programa i osigurao dobru povezanost sa zajednicom, odnosno tržištem rada i ciljevima održivog razvoja. Na inovacijama u sklopu nastavnog plana i programa radilo je međunarodno povjerenstvo.

Na Nastavničkom odsjeku je mali broj primarno zaposlenog osoblja, ali se oslanja na snažnu podršku i rotaciju profesora s drugih odsjeka ALU (kiparstvo, grafika, slikarstvo) te Filozofskog

fakulteta (pedagogija, psihologija, didaktika), što osigurava raznolikost i stručnost u nastavi.

Kao nedavni primjer uspješnog projekta, predstavljen je infrastrukturni projekt nabave digitalne opreme (računala, mobilna oprema, GoPro kamere) za studente nastavničkog smjera. Cilj projekta bio je umnožavanje digitalnih kompetencija studenata i njihova primjena u nastavnom kontekstu u osnovnim i srednjim školama. Projekt je rezultirao velikom izložbom u Galeriji ALU Sarajevo, gdje su predstavljeni radovi učenika osnovnih i srednjih škola koji su sudjelovali u digitalnim radionicama pod vodstvom studenata/studentica četvrte godine. Projektom su uspješno povezani digitalni i analogni alati, uključujući korištenje softvera (Photoshop), sitotiska i glinenih animacija, s ciljem premošćivanja jaza između suvremene umjetnosti i dominantnih reprodukcija iz školskih udžbenika.

Studijski program završava stjecanjem titule prvostupnika (bachelor) likovne umjetnosti, edukacije likovne umjetnosti nakon prvog ciklusa, te

magistra/magistre likovne umjetnosti, edukacije likovnih umjetnosti nakon drugog.

izv. prof. art. Zlatko Kozina

Sveučilište u Osijeku

Akademija za umjetnost i kulturu

Odsjek za vizualnu i medijsku umjetnost

Sveučilišni studijski program Likovna kultura

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku (AUKOS) objedinjuje šest odsjeka, uključujući Odsjek za vizualnu i medijsku umjetnost (ranije Odsjek za likovnu umjetnost), Odsjek za glazbenu umjetnost (glazbena pedagogija), Odsjek za instrumentalne studije i kompoziciju s teorijom glazbe, Odsjek za kreativne tehnologije (scenografija, svjetlo, lutkarstvo), Odsjek za kulturu, medije i menadžment te Odsjek za kazališnu umjetnost (gluma, lutkarstvo). Ova interdisciplinarnost prožima cijelu Akademiju, s brojnim projektima koji integriraju različite umjetničke discipline.

Program Sveučilišnog studijskog programa Likovna kultura na AUKOS-u započinje kao prijediplomski studij, iz kojeg se razvijaju tri diplomatska studija: Likovna kultura (nastavnički smjer), Ilustracija i Vizualna umjetnost. Na prijediplomskom studiju studenti usvajaju potrebna znanja kroz ishode učenja iz praktičnih kolegija (crtanje, slikarstvo, grafika, kiparstvo, digitalna fotografija, eksperimentalna fotografija) te iz teorijskih kolegija koji uključuju pregled povijesti te teorije umjetnosti

od prehistorije do umjetnosti 20 stoljeća. Na diplomskom studiju studenti biraju glavne izborne module (Slikarstvo, Grafika, Kiparstvo i Video i film) uz mogućnost odabira drugih izbornih (praktičnih) kolegija. Obavezna nastava iz povijesti umjetnosti logičan je nastavak na set teorijskih kolegija s prijediplomskog studija te studenti u tom smislu prethodni pregled povijesti i teorije umjetnosti završavaju s kolegijem „Umjetnost danas I i II“

Studijski program Likovne kulture, uz metodiku likovne kulture od 1 do 4 i metodičku školsku praksu, uključuje i metodiku povijesti umjetnosti, te kolegije pedagogije, didaktike, psihologije odgoja i obrazovanja. Ukupan broj ECTS bodova za ove kolegije iznosi 58 ECTS-a, od čega 40 ECTS-a otpada na metodiku bez općepedagoških kolegija. Akademija nudi i poslijediplomski studij Kreativnih terapija (art terapija, pokret, ples, muzika, dramaterapija) u suradnji s Medicinskim fakultetom.

Na metodici rade tri nastavnika, uključujući povjesničarku umjetnosti (za metodiku povijesti umjetnosti) te dva nastavnika za metodiku nastave likov-

ne kulture i školskoj praksi. Posebno je istaknuta uloga kolegice koja je ujedno i mentorica u osnovnoj školi, savjetnica za likovnu kulturu, i voditeljice županijskog vijeća, što joj omogućuje „apsolutnu kontrolu“ nad praksom.

Također je, kao na drugim Akademijama, spomenuta suradnja s različitim muzejima i galerijama u Osijeku i Slavonskom brodu te uključivanje studenata u projekte sa zajednicom. Osobito je naglašen problem nedostatka svakodnevnog kontinuiteta primjene likovnosti i malog broja sati Likovne kulture u osnovnoj školi (1 sat tjedno).

izv. prof. dr. sc. Dunja Pivac

Sveučilište u Splitu Umjetnička akademija u Splitu Odsjek za likovnu kulturu i likovnu umjetnost

Sveučilišni studijski program Likovna kultura i likovna umjetnost

Na umjetničkoj Akademiji u Splitu (UMAS) postoje tri odjela: Likovni, Glazbeni i Kazališni odjel, a Likovni odjel, uz Odsjek za likovnu kulturu i likovnu umjetnost, obuhvaća i odsjeke slikarstva i kiparstva, restauraciju, film i video te dizajn vizualnih komunikacija. Studij Likovne kulture koncipiran je po modelu 3+2 (prijediplomski i diplomski). Prijediplomski studij osim grupe pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkih kolegija, fokusiran je i na umjetničke i povijesno-umjetničke kolegije. Studenti nakon prijediplomskog studija nemaju prave kompetencije za rad u školama (nema pedagoške komponente, nego obuhvaća umjetničke kolegije i povijest umjetnosti) te stoga većina nastavlja diplomski studij. Na diplomskoj razini studija uključeni su kolegiji psihologije odgoja i obrazovanja, pedagogije, didaktike, metodike likovne kulture (za osnovnu školu), metodike likovne umjetnosti i povijesti umjetnosti (za srednje škole, što iznosi 60 ECTS bodova za skupinu pedagoških i srodnih kolegija (psihologija, pedagogija, didaktika, metodika likovne kulture 1-4, metodika likovne umjetno-

sti/povijesti umjetnosti 1-4. Dodatno, program uključuje kolegije Kreativna terapija, Terapija likovnim izrazom u edukaciji i rehabilitaciji, Odabrane teme iz povijesti i teorije umjetnosti, metodike i likovne terapije te Muzejska pedagogija, što studentima pruža širi spektar kompetencija, posebno u radu s djecom s posebnim potrebama i u muzejskom okruženju.

Osim strukture studija, istaknuti su izazovi s kojima se UMAS susreće, a koji se odnose na kontinuiran pad broja studenata (s 8 –10 na 5 studenata na diplomskoj razini), što se pripisuje sve većem razvoju turizma u Splitu. Mnogi se, uključujući i nastavno osoblje, okreću turističkom iznajmljivanju, što dovodi do nedostatka motivacije za napredovanje u akademskoj karijeri, posebno u nastavničkim zvanjima.

Unatoč manjem broju studenata, istaknuto je da su preostali studenti vrlo motivirani i zainteresirani, što omogućuje kvalitetan individualni rad i mentorstvo. Istaknuta je dugogodišnja uspješna suradnja s Centrom za autism, Centrom Juraj Bonacci i Centrom Slava Raškaj, gdje studenti stječu drago-

cjeno iskustvo u radu s djecom s posebnim potrebama, a neki se tamo i zapošljavaju. Kroz diplomske radove, studenti se potiču na istraživanja koja rezultiraju kvalitetnim znanstvenim objavama.

Studenti samostalno biraju lokacije za stručno-pedagošku praksu, a problemi su se pojavljivali na kolegiju Muzejska pedagogija, i to vezano za organizaciju stručno-pedagoške prakse u muzejima. Naime, studenti samostalno biraju lokacije, a na razini grada Splita postoji samo jedan zaposleni muzejski pedagog. Iako se radi na unapređenju muzejske pedagogije kroz suradnju sa školama i vođenjem nastave u muzejima, simulacija rada s učenicima u prošlosti nije bila povoljna za studente, a to je riješeno kroz izvanučioničku nastavu u muzejima (u dogovoru s učiteljima u školskim vježbama).

Predavačica je također dotaknula problem nedostatka kohezije i sinergije između odsjeka unutar UMAS-a, većinom zbog decentraliziranosti nastave na sedam lokacija u gradu.

Fakultet likovnih umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu Odsjek za teoriju

Osnovne akademske studije Likovne umetnosti

Osnovan 1937. godine, FLU u Beogradu, dio je Univerziteta umetnosti u Beogradu, za razliku od Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu koja je ostala dio Sveučilišta u Zagrebu. Beogradski model s četiri umjetnička fakulteta unutar posebnog umjetničkog univerziteta smatra se boljim rješenjem zbog većih kapaciteta i šireg teorijskog fokusa. FLU ima kvotu od 50 mjesta godišnje, na četiri studijska programa (slikarstvo, kiparstvo, grafika, novi mediji), te ima tri razine obrazovanja: Osnovne akademske studije (OAS) traju 4 godine, master studij traje 1 godinu, a doktorski studij traje 3 do 5 godina (3 godine aktivne nastave, 2 godine za elaborat i završnu izložbu).

Metodika je obavezna na svim studijskim programima. Na trećoj i četvrtoj godini OAS-a studenti pohađaju Metodiku likovnog odgoja i obrazovanja (Metodiku likovnog vaspitanja i obrazovanja) 1 i 2, te Metodičku praksu 1 i 2. Osim toga, u nastavnom planu su dvije psihologije i dvije pedagogije, ukupno 36 ECTS bodova. Naglašeno je da FLU nema poseban nastavnički odjel, već se integracijom metodičkih

kolegija u osnovni umjetnički studij nastoji očuvati umjetnička praksa i osigurati da umjetnici predaju likovnu umjetnost. Na taj način diplomirani umjetnici stječu kompetencije za rad u nastavi likovne kulture u osnovnim i srednjim školama.

FLU ima potpisane ugovore s muzejima poput Muzeja savremene umetnosti (MSU), Muzeja istorije Jugoslavije, Narodnog muzeja i privatnih galerija. Studenti na trećoj godini obavljaju praksu u muzejskim radionicama, gdje se u grupama, uz kustose i pedagoge uče javnom govoru i organizaciji radionica. Na FLU se zagovara da likovne radionice u muzejima vode isključivo likovni pedagozi, a ne samo kustosi te da se školska nastava povezuje s muzejskim aktivnostima. Iako vikend radionice zahtijevaju anketiranje studenata zbog zakonskih ograničenja rada vikendom, taj model uspješno funkcionira.

Kao izazovi, istaknuti su prestrogi kriteriji za napredovanje u zvanjima na fakultetu (za docenta je potreban doktorat i objavljeni radovi, za izvanrednog profesora udžbenik ili mono-

grafija), te nedavne promjene u regulativi koje su drastično smanjile sate znanstveno-istraživačkog rada u korist nastavnog, što otežava napredovanje. Istaknut je i problem političkog utjecaja u školstvu, gdje ravnatelji koriste diskrecijsko pravo za zapošljavanje, često kršeći zakon i zanemarujući kompetencije kandidata.

Na kraju je naglašena važnost međunarodne suradnje i spomenuta uspješna razmjena studenata između ALU Zagreb i FLU Beograd, te se pozvalo na intenzivnije umrežavanje s akademijama u Hrvatskoj, ističući da svi u regiji dijele slične probleme u likovnoj pedagogiji i obrazovanju.

S obzirom na okolnosti u Srbiji, studijski program na Fakultetu likovnih umetnosti (FLU) u Beogradu predstavljen je fokusirajući se na ulogu umjetnosti i aktivizma u kontekstu studentskih protesta i društvenih promjena. Trenutno na FLU nema normalnog izvođenja nastave jer je cijeli Beogradski univerzitet u blokadi od 15. prosinca, ali galerije FLU-a nikad nisu bile posjećenije. Izlaganje je započelo videosnimkom studentskih prosvjeda,

uz simbol crvene ruke, koji potječe iz 2003. godine i predstavlja borbu protiv korupcije i nasilja. Studenti FLU-a su kroz umjetnički aktivizam postali mnogo vidljiviji u javnom prostoru, koristeći galerije fakulteta kao platforme za izražavanje društvenih problema. Kroz parole, instalacije i performanse (npr. pjevanje dječjih pjesama kao odgovor na izjavu ministra), promoviraju umjetnost kao intelektualni proces koji postavlja pitanja i rješava ih.

Kao ključni projekt aktivizma, predstavljena je izrada Trojanskog konja, velike skulpture-objekta izrađene u metalu i stiroduru. Ovaj je rad nastao suradnjom studenata različitih studijskih grupa FLU-a te studenata Fakulteta političkih nauka i Dramskih umetnosti, kao simbol njihove borbe za građanska i studentska prava. Konj je „prošetao“ kroz grad do galerije, privlačeći veliku pažnju u regiji i međunarodnom kontekstu. Kroz ovaj projekt studenti su stekli nova znanja o grupnom radu, sigurnosti i organizaciji, primjenjujući metodička znanja na širi društveni plan.

**SWOT analiza nastavnih studijskih programa iz
edukacije u području likovne kulture i umjetnosti**
prof. mr. art. Letricija Linardić, dr. sc.

Snage

- privlačenje studenata na studijski program
- Osnovan je tim za mrežne stranice koji aktivno promiče studijske programe
- Učenici vjeruju studentima, zato je uvedena praksa da alumni „reklamiraju“ studijski program iz vlastitog iskustva
- Važnost posjeta srednjim školama i prezentacija studijskih programa
- Aktivnost na društvenim mrežama (Facebook, Tik-Tok, Instagram i dr.) od strane institucije i alumna
- Organizacija promocije u gradu (informacije, izrada majica i dr. promo materijala)
- Ministarstvo Kantona Sarajevo je organiziralo susret metodičara i potaknulo aktivnosti oko studijskih programa
- Nastavnici LK mogu planirati aktivnosti za dobrobit učenika u holističkim aktivnostima u izvannastavnoj aktivnosti
- Na UNIRI je organizirana radna skupina veza na uz nastavničke studije i djelovanja prema MZO (S ili P)
- Izvannastavne aktivnosti i projekti
- Postoji škola u bolnici gdje nastavnici likovne kulture rade s djecom
- Izvannastavne aktivnosti i projekti važni su za nastavnički studij
- Diplomski rad
- Diplomski rad uvijek je vezan za metodiku i / ili umjetnost i sastoji se od dva dijela
- Akademska godina – trajanje, struktura studija, specifičnosti
- Zakon u Beogradu omogućava da se metodika predaje svim studentima na umjetničkim studijima, a kasnije se oni mogu profilirati i dodatno polagati predmete za rad u školama.
- U Beogradu studij započinje sredinom 9. i završava sredinom 7. mjeseca; više tjedana nastave
- U Sarajevu postoji suradnja između fakulteta i učitelja za nastavnu praksu te se učiteljima daje dodatna stimulacija od Ministarstva
- U Sarajevu su povjesničari umjetnosti revidirali programe za studij likovnih umjetnosti i likovne kulture
- U Beogradu u knjižnici rade povjesničari umjetnosti koji opremaju knjižnicu i dodatno daju konzultacije i podršku za istraživanje literature studentima
- Studenti redovito listaju monografije umjetnika i kataloge velikih izložbi

Slabosti

- Povijesno umjetnički kolegiji
- Uvođenjem bolonjskog procesa pao je standard učenja i nastavnici se prilagođavaju znanjima i mogućnostima studenata koji najčešće uče samo iz prezentacija
- Smanjena je satnica povijesti umjetnosti, što utječe na kompetentnost rada u srednjim školama
- Povijest umjetnosti se ne analizira na terenu
- Problem suhoparne nastave iz teorijskih kolegija te nepovezanosti s praktičnim
- Nedostatak suradnje nastavnika iz teorijskih kolegija i praktičnih umjetničkih
- Od studenata se ne traži da verbalno analiziraju umjetničke radove i imaju kompleksnije usmene ispite
- Izostaju stručne ekskurzije u važne europske muzeje i izložbe
- Privlačenje studenata na studijski program
- Neažurirane web stranice bez potrebnih informacija za buduće studente
- U raskoraku s promjenama interesa kod mladih ljudi
- Elitistički pristup umjetnosti
- Neinformiranost i loša percepcija nastavničkih studija u društvu i na samim Akademijama
- Diplomski rad
- Angažman osoba s drugih fakulteta na diplomskom radu često je neadekvatan jer nemaju kompetencije iz likovne umjetnosti
- Akademska godina – trajanje, struktura studija, specifičnosti
- Školska godina nije u harmoniji s akademskom godinom te smanjen broj sati nastave likovne kulture ima za posljedicu nedovoljno prakse u školama
- Nemogućnost rada s mladom djecom (rad u nižim razredima osnovne škole)
- Dominantan spol na nastavničkim studijima je ženski – nema rodnog balansa

Prilike

- Potaknuti češće korištenje knjižnice i učenje iz knjiga
- Sustavno organizirati i potaknuti stručne ekskurzije u europske muzeje i važne izložbe
- Povijest umjetnosti potrebno je poučavati i linearno i problemski
- Potrebno je njegovati holistički pristup i pružanje podrške studentima u kontekstu ustanove
- Ostvariti bolju suradnju sa srednjim školama
- Organizacija platforme za zajedničkim djelovanjem prema institucijama (Promjene pravilnika u cilju prepoznavanja satnica i poslova za normiranje nastavnika l. k.) za podizanje digniteta nastavnika likovne kulture
- Jače povezivanje sa strukom (osnovne i srednje škole) kroz neke oblike platforme
- Putem medija i društvenih mreža informirati javnost o važnosti i kompleksnosti nastavničkog studija
- Poticati i uvažavati rad studenata izvan ustanove
- Implementacija inkluzivnih aktivnosti u radu sa studentima
- Važno je uvažavanje studenata i njihovih potreba radi složenih životnih izazova
- Mogućnost normiranja rada na izvannastavnim aktivnostima kao projektnih aktivnosti (formiranje art rooma u pružanju podrške učenicima sa socijalnim problemima, psihološka pomoć učenicima u suradnji s drugim stručnjacima)

Prijetnje

- Manjak interesa za nastavničkim studijima na nacionalnoj razini
- Mala satnica nastavnika likovne kulture i rad u dvije i više škola
- Neprepoznati poslovi koje obavljaju nastavnici likovne kulture, a koji nisu normirani
- Nepovezanost struke/nastavnika međusobno (osnovne, srednje i Akademije)

**SWOT analiza
nastavničkih studijskih
programa iz edukacije
u području likovne
kulture i umjetnosti**
prof. mr. art.
Letricija Linardić, dr. sc.

Rasprava i zaključci skupa

Kroz raspravu sudionika detektirane su najosjetljivije teme u sustavu obrazovanja učitelja i nastavnika likovne kulture i umjetnosti koje zahtijevaju sustavan pristup i kontinuirano poboljšanje u budućem radu. Sintetizirajući rezultate provedene SWOT analize i iskustva iznesena tijekom rasprava, postoji suglasnost oko ključnih problema struke i razvojnih prilika. Zaključci koji slijede proizašli su iz zajedničke težnje za uspostavljanjem visokih profesionalnih standarda i osnaživanjem uloge likovne kulture u širem društvenom i obrazovnom kontekstu.

Promocija studijskih programa

Sudionici se slažu da je smanjen interes za studiranje, ne samo na našim akademijama nego i globalno. Uzroci su u pojavi novog spektra posla, drugim interesima studenata, niskim normama u jednoj školi itd. Presentacije studijskih programa po srednjim školama, kao i promocija putem društvenih mreža mogu, doprinijeti malo boljoj upisnosti, kao i dekonstrukciji stereotipa o umjetničkom pozivu, prikazujući ga kao struku koja zahtijeva visok stupanj intelektualne i praktične aktivnosti.

Status i unaprjeđenje položaja likovne kulture i umjetnosti

Fokus rasprave bio je na nepovoljnom položaju učitelja likovne kulture koji su zbog premale satnice prisiljeni raditi u više škola istovremeno, što dovodi do rizika od odljeva stručnog kadra. Detektiran je velik volumen „nevidljivog rada“ (uređivanje web stranica, društvenih mreža, školskih časopisa i estetsko uređenje prostora) koji postojeći pravilnik o normi ne prepoznaje. Razmatrani su primjeri dobre prakse poput onih u Sarajevu, gdje Ministarstvo inicira uključivanje likovnjaka u inkluzivne aktivnosti produženog boravka, te britanski model Art Room. Taj model nudi specifičan, djelomično terapijski prostor za rad s traumatiziranom djecom kroz izradu uporabnih predmeta, čime se umjetnost pozicionira kao ključna psihološka i socijalna potpora unutar odgojno-obrazovnog sustava i doprinosi mentalnom zdravlju učenika.

Predlaže se formiranje službene platforme stručnjaka kao inicijative umjetničkih akademija koja će kroz sinergiju, a ne individualne napore, nastupati prema donositeljima odluka. Neki od ciljeva bi bili:

- prijedlog izmjene Pravilnika o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi i Pravilnika o normi rada nastavnika u srednjoškolskoj ustanovi: službeno priznavanje izvannastavnih, stručno-umjetničkih i administrativnih poslova u radnu satnicu
- prijedlog izmjene Pravilnika o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi
- prijedlog povećanja satnice kroz nove modele: Iniciranje programa unutar produženog boravka i izvannastavnih aktivnosti (poput Art Room koncepta) koji bi osigurali dodatne sate i ojačali društvenu poziciju struke. Predlaže se uspostava sustavne suradnje s Agencijom za odgoj i obrazovanje u svojstvu stručnog savjetodavnog tijela prilikom definiranja prijedloga koji se upućuju nadležnim ministarstvima.

Struktura nastavnih studija u području umjetnosti

Rasprava se fokusirala na zastupljenost pedagoških kolegija (psihologija, pedagogija, didaktika, metodika) u odnosu na umjetničke specijalizacije (slikarstvo, kiparstvo, grafika) na prijediplomskom i diplomskom studiju. Istaknuta je suradnja s Filozofskim fakultetima (teorija umjetnosti, povijest umjetnosti, metodika povijesti umjetnosti) i komparacija metodika (likovne kulture naspram povijesti umjetnosti). Integracija pedagoških elemenata u umjetničke kolegije može biti koristan dodatak metodičkom obrazovanju, ali ne bi smjela zamijeniti specijalizirane metodičke kolegije i praktičnu nastavu. Ovakav integrirani pristup može pomoći studentima da osvijeste pedagoške implikacije svog umjetničkog rada, ali im je i dalje potrebno sustavno metodičko obrazovanje koje će im pružiti teorijski okvir, specifične strategije poučavanja i priliku za refleksiju o vlastitoj pedagoškoj praksi.

Status povijesno umjetničkih kolegija

Vođena je rasprava o važnosti kolegija iz povijesti umjetnosti za studente. Postoji napetost između klasične, kronološke povijesti umjetnosti i suvremenih „vizualnih studija“ koji se fokusiraju na kontekst. Zaključeno je da povijest umjetnosti predstavlja neizostavan teorijski fundament bez kojeg studenti gube nužnu stručnu orijentaciju i sposobnost kontekstualizacije umjetničke prakse i da se studentima ne smije smanjivati satnica iz povijesti umjetnosti jer će možda predavati i u gimnazijama. Studenti iz Zagreba koji upisuju nastavnički studij iskazuju zadovoljstvo studiranjem nastave povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu. Zaključeno je da usmeni ispit ima nezamjenjivu ulogu u razvoju vještina verbalne artikulacije i dubinske interpretacije umjetničkih djela te primjene znanja, umjesto fragmentiranog usvajanja znanja kroz kolokvije. Također je važno nastojati čim češće studente približiti originalnim umjetničkim djelima, a odlazak u velike europske muzeje bi trebao biti standard za naše studente i dio studijskog programa.

Diplomski radovi

Potvrđeno je da svi studenti nastavnih smjerova (s izuzetkom APURI) izrađuju diplomski rad iz metodike nastave ili uz dodatno mentorstvo nastavnika umjetničkih kolegija. Ovakva praksa definirana je internim pravilnicima akademija i odgovarajuća je akademskom zvanju kojeg studenti stječu završetkom studija.

Priprema studenata za samostalni nastavni rad

Naglašen je cilj osposobljavanja studenata za osmišljavanje originalnog nastavnog procesa koji potiče rješavanje problema, razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja, uključivanje konteksta, razvoj stavova i emocija te generičkih vještina kao što su komunikacija, suradnja i rješavanje problema koje su ključne za uspješan rad u obrazovnom sustavu.

Školska praksa i terenska nastava

Na svim akademijama provode se eksperimentalni sati i praksa u školskim vježbaonicama u različitim oblicima (peer-to-peer učenje, rad u parovima i individualno), a u okviru nastave na kolegijima iz područja metodike također se provode radionice u muzejima, galerijama, centrima za kulturu i dječjim domovima, te projekti participativne umjetnosti. Istaknuta je suradnja s različitim institucijama. Praktična nastava nije samo stjecanje iskustva, već primjena i testiranje metodičkih teorija i strategija u stvarnom vremenu. Kroz rad s učenicima, studenti imaju priliku eksperimentirati s različitim metodama poučavanja, prilagoditi ih dobi i potrebama učenika, razvijati vještine vođenja nastave, motivacije i vrednovanja. Međutim, s obzirom na ograničenja studentskog opterećenja, vrijeme provedeno na terenu može biti prekratko za stjecanje dubinskog razumijevanja metodičkih izazova i razvoj naprednih vještina poučavanja. Stoga je potrebno zagovarati povećanje ECTS bodova za praktičnu nastavu što bi osiguralo više vremena za promatranjeiskusnih nastavnika, samostalno vođenje nastave uz mentorsku podršku, refleksiju o vlastitoj praksi i razvoj individualnog pedagoškog stila. Suradnja s vanjskim institucijama (muzeji, galerije, dječji domovi) ima značajnu ulogu u obrazovanju budućih učitelja i nastavnika.

Povezivanje teorije i prakse

Naglašena je važnost povezivanja praktičnog umjetničkog rada s teorijskim znanjima iz metodike. Osim osiguravanja značaja metodičkih kolegija trebalo bi paralelno pratiti i osiguravanje da se unutar umjetničkih kolegija integriraju pedagoški aspekti, čime bi se stvorila sinergija između umjetničkog i metodičkog usvajanja znanja. Kvalitetna metodika poučavanja likovne umjetnosti ne može postojati bez čvrstog umjetničkog temelja. Nastavnik koji aktivno stvara ili dubinski razumije umjetničke procese kompetentniji je za osmišljavanje metodički relevantnih zadataka, objašnjavanje umjetničkih tehnika i koncepta na pristupačan način, te poticanje kreativnosti kod učenika.

Metode rada

Predstavljene su suvremene nastavne metode poput vizualizacije informacija (umnih mapa) i igrifikacije kao načina za bolje usvajanje i internalizaciju nastavnog sadržaja. Suvremene nastavne metode primjenjuju se s ciljem poboljšanja učenja i motivacije studenata. Kao bitan element u suvremenoj nastavi likovne kulture preporučuje se uključivanje emocija u nastavni proces i korištenje terapijskog učinka umjetnosti. U korist tome, na skupu su spomenuti projekti koji potiču razvoj empatije i osjetljivosti studenata za različite društvene skupine i probleme. Također se preporučuje poticanje studenata na eksperimentiranje i traženje novih pristupa u nastavi kao odmak od tradicionalnih, često pasivnih metoda učenja.

Rekonstrukcija kreativnog procesa i motivacija

Istaknuta je važnost osvještavanja vlastitog kreativnog procesa studenata i prenošenja u nastavni proces, s posebnim naglaskom na poticanje intrinzične motivacije učenika i same motivacije studenata tijekom studija.

Nazivi odsjeka

Raspravljalo se o nazivima odsjeka (Nastavnički odsjek, Odsjek za likovnu kulturu, Odsjek za vizualnu i medijsku umjetnost). Zaključeno je da je precizno imenovanje važno za prepoznavanje profesionalnog profila u sustavu obrazovanja.

ECTS bodovi i zakonski okviri

Postavljena su pitanja o broju ECTS bodova iz metodike i usklađenosti sa zakonskim minimumima za zapošljavanje učitelja i nastavnika u osnovnim i srednjim školama. Rasprava je otkrila različite pristupe alokaciji ECTS bodova između općih pedagoško-psihološko-didaktičkih kolegija i specifičnih kolegija metodike nastave likovne umjetnosti i likovne kulture (PPDM grupa). Primjer iz Sarajeva istaknuo je odluku Ministarstva obrazovanja o uvođenju minimalno 60 ECTS bodova za nastavnički studijski program, s preporukama o raspodjeli (minimalno 9 ECTS-a za opće PPDM kolegije, 3 ECTS-a za inkluzivno obrazovanje, a ostatak (minimalno 48 ECTS-a) za metodiku i praksu) i kvalitetno strukturiran program nastavničkog studija u kojem kolegiji iz grupe pedagoških kompetencija iznose ukupno 68 ECTS-a. U Hrvatskoj je raniji zakonski minimum bio 60 ECTS bodova, a novim zakonom iznosi 55 ECTS bodova. Potrebno je detaljnije analizirati i usporediti alokaciju ECTS bodova na različitim akademijama i osigurati da studenti stječu dovoljan broj bodova za ispunjavanje zakonskih uvjeta. Utvrđeno je da studijski programi s većim brojem ECTS bodova za grupu PPDM kolegija alociraju značajan dio upravo na kolegije metodike, što se smatra ključnim za konkretnu primjenu znanja u nastavi.

Suradnja s muzejima i integracija muzejske pedagogije kao specifične metodičke discipline

Raspravljalo se o operativnoj provedbi radionica u muzejima i ulozi pedagoških odjela muzeja u suradnji s akademijama. Rad u muzejima i galerijama zahtijeva specifične metodičke pristupe prilagođene neformalnom obrazovnom okruženju. Studenti trebaju naučiti kako koristiti umjetnička djela kao polazište za učenje, osmisliti interaktivne i participativne radionice, te prilagoditi svoje metode različitim dobnim skupinama i interesima posjetitelja. Ako muzejska pedagogija nije adekvatno zastupljena u kurikulumu i ne nosi dovoljan broj ECTS bodova, studenti mogu biti nedovoljno pripremljeni za rad u ovom važnom segmentu likovne edukacije. Osiguravanje ECTS bodova za muzejsku pedagogiju doprinijelo bi upoznavanju studenata s metodama rada u muzejima, analizu primjera dobre prakse i praktično iskustvo u osmišljavanju i vođenju muzejskih edukativnih programa.

Razmjena informacija i iskustava

Rasprava i razmjena iskustava koju je omogućio ovaj skup doprinosi prepoznavanju izazova i pronalaženju mogućih rješenja za unaprjeđenje studijskih programa i položaja diplomiranih studenata. Potrebno je sustavno zalaganje za podizanje svijesti o važnosti likovne kulture i umjetnosti, kao i metodike nastave tih predmeta na svim razinama obrazovne politike. Također, umrežavanje domaćih i inozemnih stručnjaka u zajedničke projekte i platforme korisno je za sagledavanje različitih pristupa te potencijalno poboljšanje studijskih programa i struke općenito.

Prilog raspravi

Komparativna analiza nastavnih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti

Uvod

Cilj analize je prikazati osnovne sličnosti i specifičnosti nastavnih studijskih programa u području likovne kulture i umjetnosti na umjetničkim akademijama u Hrvatskoj i susjednim zemljama (APURI, ALU Zagreb, AUKOS, UMAS, ALU Sarajevo, FLU Beograd). Analizom su obuhvaćeni programi prezentirani na međunarodnom stručnom skupu Izazovi nastavnih studijskih programa iz edukacije u području likovne kulture i umjetnosti održanom na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci u ožujku 2025. godine. Za potrebe analize korišteni su podaci javno dostupni putem Informacijskog sustava visokih učilišta (ISVU) te službenih mrežnih stranica matičnih visokoškolskih institucija, kao i informacije dobivene na samom skupu od predstavnika pojedinih institucija. Namjera nije stvoriti uniformni model, nego prepoznati zajedničke točke pojedinih programa i identificirati specifičnosti koje tvore prepoznatljivu vertikalu umjetničkog obrazovanja.

Usporedba općih podataka o nastavnim studijskim programima na umjetničkim institucijama

Studijski programi obuhvaćeni analizom ukazuju na sličnosti, ali i strukturne razlike, prvenstveno uvjetovane tradicijom matičnih institucija. Svih šest razmatranih studijskih programa pripada javnim sveučilištima s time da FLU Beograd pripada Sveučilištu umjetnosti koje obuhvaća četiri umjetnička fakulteta. Primarna razlika očituje se u modelu studiranja: institucije u Hrvatskoj slijede model 3+2 (prije-diplomski studij od 180 ECTS-a i diplomski od 120 ECTS-a), institucije u Sarajevu i Beogradu primijenjuju model 4+1 (240 ECTS-a na prije-diplomskoj i 60 ECTS-a na diplomskoj razini). Nomenklatura također varira. U Hrvatskoj dominira naziv „Likovna kultura“ (UMAS koristi „Likovna kultura i likovna umjetnost“) uz izuzetak Rijeke koja koristi termin „Likovna pedagogija“. U Sarajevu je program definiran kao „saržajno integrirani studij“, a beogradski model (FLU) nema nastavnih studijskih programa, nego zadržava tradicionalne akademske module (slikarstvo, kiparstvo, grafika,

novi mediji) na kojima se na diplomskoj razini svi studenti putem metode nastave educiraju za nastavničku struku. Zakonodavni okvir omogućava svim tim studentima da se uz značajno

manji broj ECTS bodova iz pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke skupine kolegija u odnosu na propisani minimum u Hrvatskoj mogu zapošljavati u školama.

Tablica 1

Pregled osnovnih podataka o nastavnim studijskim programima na umjetničkim institucijama

INSTITUCIJA	ODSJER / studijski program	STRUKTURA PROGRAMA	Akademski naziv
Sveučilište u Zagrebu Akademija likovnih umjetnosti	NASTAVNIČKI ODSJEK Likovna kultura	Prije-diplomski (3 godine, 180 ECTS-a)	Sveučilišni/a prvostupnik/ca (baccalaureus/baccalaurea) edukacije likovne kulture
		Diplomski (2 godine, 120 ECTS-a)	Sveučilišni/a magistar/a edukacije likovne kulture
Sveučilište u Splitu Umjetnička akademija u Splitu	ODSJER ZA LIKOVNU KULTURU I LIKOVNU UMJETNOST Likovna kultura i likovna umjetnost	Prije-diplomski (3 godine, 180 ECTS-a)	Sveučilišni/a prvostupnik/ca (baccalaureus/baccalaurea) likovne kulture i likovne umjetnosti
		Diplomski (2 godine, 120 ECTS-a)	Sveučilišni/a magistar/a edukacije likovne kulture i likovnih umjetnosti
Sveučilište u Osijeku Akademija za umjetnost i kulturu	ODSJER ZA VIZUALNO- MEDIJSKU UMJETNOST Likovna kultura	Prije-diplomski (3 godine, 180 ECTS-a)	Sveučilišni/a prvostupnik/ca (baccalaureus/baccalaurea) edukacije likovne kulture
		Diplomski (2 godine, 120 ECTS-a)	Sveučilišni/a magistar/a likovne kulture
Sveučilište u Rijeci Akademija primijenjenih umjetnosti	ODSJER ZA LIKOVNU UMJETNOST Likovna pedagogija	Prije-diplomski (3 godine, 180 ECTS-a)	Sveučilišni/a prvostupnik/ca (baccalaureus/baccalaurea) likovne pedagogije
		Diplomski (2 godine, 120 ECTS-a)	Sveučilišni/a magistar/a likovne pedagogije
Univerzitet u Sarajevu Akademija likovnih umjetnosti	NASTAVNIČKI ODSJEK Likovna umjetnost i likovna kultura – saržajno integrirani studij	Prije-diplomski (4 godine, 240 ECTS-a)	Baccalaureus/baccalaurea likovne umjetnosti – edukacije likovnih umjetnosti
		Diplomski (1 godina, 60 ECTS-a)	Magistar/a likovne umjetnosti – edukacije likovnih umjetnosti
Fakultet likovnih umjetnosti	OAS/MAS moduli: Slikarstvo/Kiparstvo/Grafika/Novi mediji	Osnovne akademske studije (OAS) (4 godine, 240 ECTS-a)	Diplomirani/a likovni/a umjetnik/ca
		Master akademske studije (MAS) (1 godina, 60 ECTS-a)	Master likovni/a umjetnik/ca

Prijemni ispiti i upisi

Prijemni ispiti odnosno postupak dodatnih provjera na prijediplomskim i diplomskim studijima svih institucija odvija se gotovo isto i obuhvaća pregled mape radova, motivacijsko pismo i intervju s kandidatima, a na pojedinim institucijama i test/esej u pisanom obliku.

Za upis na prijediplomski studij ALU Zagreb provodi provjeru specifičnih vještina i znanja važnih za likovnu umjetnost (mapa radova, test iz povijesti umjetnosti, crtanje glave, crtanje akta, prostorna kompozicija, razgovor). Mapa radova i test iz povijesti umjetnosti su eliminacijski uvjeti. Pristupnici za diplomski studij također prilažu mapu radova (portfolio) s obrazloženjem u digitalnom obliku, prezentaciju i pismo motivacije u kojem je potrebno argumentirati odabir nastavnčkog studija i ključna uporišta u dosadašnjem radu, te projekciju vlastitog rada na diplomskom studiju likovnog područja i nastavnčkog usmjerenja.

Dodatne provjere znanja, vještina i sposobnosti za upis na prijediplomski studij na UMAS-u sastoje se od mape likovnih radova, te praktičnog i teoretskog dijela ispita. Mapa likovnih radova sastoji se od 20 radova po slobodnom izboru, različitih medija i formata, te je eliminacijski faktor ispita. Praktični i teoretski dio ispita sastoji se od crtanja portreta, crtanja akta, crtanja prostora i kompozicije, te razgovora s kandidatom. Prijemni ispit diplomskog studija sastoji se od pregleda mape radova, pisanja eseja s temom iz područja povijesti i teorije umjetnosti te razgovora sa kandidatom.

Na sveučilišnom prijediplomskom studiju AUKOS-a povjerenstva pregledavaju mape s 35 radova u boji i crtežu. Održavaju se dodatne provjere speci-

fičnih znanja, vještina i sposobnosti, pismeni ispit iz povijesti umjetnosti – izborni dio državne mature i praktični ispit koji se sastoji od sljedećih segmenata: crtanje glave, crtanje akta, slikanje – slobodna interpretacija zadanog problema i modeliranje po promatranju. Također, održava se i usmeni ispit. Na diplomskom studiju razredbeni postupak obuhvaća razlikovni postupak (ako kandidat nije završio sveučilišni prijediplomski studij Likovne kulture na AUKOS), pregled mape radova (od 30 do 50 radova) i pismo motivacije te razgovor s kandidatima.

Na APURI dodatne provjere za upis na prijediplomski studij izvode se online, u dva kruga. U prvom krugu prilažu se motivacijsko pismo i mapa radova (obaveznih minimalno 20 crteža i 5 radova po slobodnom izboru u različitim kiparskim ili slikarskim tehnikama). U drugi krug ulaze svi koji su ostvarili minimalno 50% bodova na prvom krugu, dok se u nastavku postupka održavaju intervjui s kandidatima. Postupak dodatnih provjera za diplomski studij je sličan, bez selekcijskog postupka u dva kruga, odvija se online i vrednuju se mapa radova i intervju s kandidatima.

ALU Sarajevo također za upis na prijediplomski studij predviđa pregled mapa od najmanje 10 samostalnih radova iz slobodne aktivnosti kandidata, te prijemni ispit koji se sastoji od pismenog rada iz područja povijesti umjetnosti i zadataka prema sljedećim segmentima: crtanje portreta, crtanje figure, slikanje mrtve prirode, crtanje/slikanje slobodne kompozicije. Za upis na diplomski studij, rangiranje kandidata vrši se ovisno o općem uspjehu ostvarenom na I. ciklusu studija ili VII. stupnju predbolonjskog nastavnog plana i programa, a preduvjet je položena PPDM grupa kolegija u minimalnom obimu od 26 ECTS bodova.

Tablica 2

Broj upisnih mjesta u 2025./2026.

	PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ			DIPLOMSKI STUDIJ		
	Redoviti (RH/EU)	Redoviti (Hrvati izvan RH)	Redoviti (Stranci izvan EU)	Redoviti (RH/EU)	Redoviti (Hrvati izvan RH)	Redoviti (Stranci izvan EU)
ALU Zagreb	16	0	0	18	0	0
UMAS	10	0	0	10	0	0
AUKOS*	14 + 1*	1	1	5	0	0
APURI	15	1	1	19	2	0
	Redoviti – trošak snosi osnivač	Redoviti – trošak snosi osnivač	Stranci	Redoviti – trošak snosi osnivač	Redoviti – trošak snosi student	Stranci
ALU Sarajevo	8	2	1	5	4	1

* Minimalan broj upisanih studenata/ica za izvođenje prijediplomskog sveučilišnih studija Likovna kultura je 6, a diplomskog 3; osim redovitih studenata prima se po 1 izvanredni student na prijediplomskom i 1 na diplomskom studiju te 1 redoviti student maturirao prije 2010. na prijediplomski studij

Komparativna analiza obaveznih kolegija

U nastavku su analizirani obavezni kolegiji, budući da oni predstavljaju fiksnu jezgru i daju osnovni profil studija neovisno o odabiru studenata kroz sustav izbornih kolegija. Podaci su razvrstani u nekoliko skupina kako bi se dobio uvid u distribuciju ECTS bodova. Prvu skupinu čine kolegiji PPDM skupine koji su nužni za rad u odgojno-obrazovnom sustavu. Zatim, kao okosnica umjetničkog obrazovanja stoje temeljni umjetnički kolegiji usmjereni na praktičnu produkciju unutar ateljea, klasa i radionica. Teorijski okvir studija analiziran je kroz skupinu kolegija od kojih su većina povijesno-umjetnički, ali uključuju i druge discipline. Zasebnu kategoriju čine obavezni stručni kolegiji koji mogu imati praktični ili teorijski karakter, a obuhvaćaju područja poput teorije prostora i oblikovanja ili likovnih tehnologija, koji se svojom prirodom ne

uklapaju u ostale primarne skupine. U posebnoj kategoriji izdvojeni su ostali obavezni nestručni kolegiji namijenjeni razvoju općih vještina, npr. engleski jezik, tjelesna i zdravstvena kultura ili akademsko pismo.

Iz analize u nastavku isključen je Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu (FLU) jer je metodička i pedagoška izobrazba integrirana unutar svih umjetničkih studija, što onemogućuje izravnu usporedbu s ostalim akademijama u pogledu bodovne težine namijenjene nastavnim studijima.

Akademije većinu kolegija PPDM skupine održavaju na diplomskoj razini studija, dok su prijediplomski studiji s većinski umjetničkim kolegijima. S obzirom na to, AUKOS prednjači bez ECTS bodova za PPDM skupinu na prijediplomskoj razini, a 58 ECTS-a je rezervirano isključivo za diplomsku razinu studija. APURI započinje s većim brojem bodova za pedagoške kompetencije već na 2. godini prijediplomskog studija (14 bodova), dok na diplom-

skom studiju opterećenje ostaje relativno nisko (ukupno 26 ECTS-a na dvije godine), te se maksimalno rasteću pedagoški dio u korist umjetničke prakse. Na APURI se najveći broj kolegija iz PPDM skupine odnosi na PPD kolegije, a manji na metodičke kolegije, dok je na ALU Sarajevo čak 56 bodova rezervirano za metodu nastave i hospitacije u nastavi. ALU Sarajevo pruža najduži i najdetaljniji metodički razvoj pri čemu je naglašen kreativni proces i metodika likovne umjetnosti kroz 6 faza (od I do VI). UMAS jedini u PPDM skupi-

nu uvrštava kolegije koje uključuju primjenu suvremene tehnologije u nastavi. ALU Zagreb ima najkompleksniji sustav hospitacija i praktikuma i omogućava studentima metodičku spremnost za poučavanje Likovne kulture i Likovne umjetnosti (povijesti umjetnosti), a AUKOS također kroz kolegije metodike nastave detaljno osposobljava studente za poučavanje Likovne kulture za osnovne škole i Likovne umjetnosti (povijesti umjetnosti) za srednje škole. To objašnjava visok broj bodova i gust raspored praktikuma i hospitacija.

Tablica 3

Prikaz broja ECTS-a obaveznih kolegija unutar PPDM skupine po godinama

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Prijediplomski studij					
1. godina	2	4	0	0	6
2. godina	0	4	0	14	6
3. godina	4	0	0	12	8
4. godina	-	-	-	-	24
Diplomski studij					
1. godina	29	28	28	8	24
2. godina	26/28	22	30	18	-

* Osnove psihologije odgoja i obrazovanja – Psihologija ličnosti, Psihologija učenja i poučavanja, Razvojna psihologija

Metodika nastave likovne kulture 1 (1/2, 2/2), Hospitacije u nastavi likovne kulture, Metodika nastave povijesti umjetnosti, Nastavna sredstva za izvođenje nastave povijesti umjetnosti, Hospitacije u nastavi povijesti umjetnosti, Didaktika, Sociologija obrazovanja, Pedagogija, Metodika kreativnog procesa, Metodika nastave likovne kulture 2 – Diplomski praktikum 1 i 2, Metodika nastave likovne kulture 2 – Metodički praktikum 1 i 2, Diplomski praktikum nastave povijesti umjetnosti 1 i 2, Praktikum metodike nastave povijesti umjetnosti 1 i 2

NAPOMENA: Ukoliko student odabere izradu diplomskog rada iz Metodike nastave likovne kulture i pohađanje kolegija Metodika nastave likovne kulture 2 – Diplomski praktikum, obvezan je pohađati nastavu Praktikum metodike nastave povijesti umjetnosti. Ukoliko student odabere izradu diplomskog rada iz Metodike nastave povijesti umjetnosti i pohađanje kolegija Diplomski praktikum metodike nastave povijesti umjetnosti 1 i 2, obvezan je pohađati nastavu Metodike likovne kulture 2 – Metodički praktikum 1 i 2.

** Jezična kultura, Primjena računala u nastavi likovno-vizualnog područja, Dizajn interaktivnih medija u nastavi, Računalno 3D oblikovanje u nastavi, Psihologija odgoja i obrazovanja I i II, Pedagogija I i II, Didaktika I i II, Metodika likovne kulture 1 i 2, Metodika likovne umjetnosti / povijesti umjetnosti 1 i 2, Metodika likovne kulture 3 i 4, Metodika likovne umjetnosti / povijesti umjetnosti 3 i 4, Odabrane teme iz povijesti i teorije umjetnosti, metodike i likovne terapije

*** Metodika nastave likovne kulture I i II, Metodika nastave povijesti umjetnosti I i II, Pedagogija I i II, Psihologija odgoja i obrazovanja I i II, Metodika nastave likovne kulture III i IV, Metodička školska praksa / likovna kultura I i II, Metodika nastave povijesti umjetnosti III i IV, Metodička školska praksa / povijest umjetnosti I i II, Didaktika I i II

**** Razvojna psihologija, Opća pedagogija, Didaktika I, Edukacijska psihologija I i II, Osnove jezične kulture, Uvod u metodiku likovne kulture, Poučavanje učenika s posebnim potrebama, Metodika likovne kulture, Metodika likovne umjetnosti, Metodička školska praksa

***** Opća pedagogija, Opća psihologija, Didaktika, Inkluzivno obrazovanje, Metodika nastave likovne umjetnosti i likovne kulture I i II, Metodika nastave likovne umjetnosti i likovne kulture – metodički praktikum I i II, Metodika nastave likovne umjetnosti i likovne kulture III i IV, Hospitacije u nastavi likovne umjetnosti i likovne kulture, Metodika kreativnog procesa, Metodika nastave likovne umjetnosti i likovne kulture – diplomski praktikum I i II, Metodika nastavne likovne umjetnosti i likovne kulture V i VI

Analiza broja bodova dodijeljenih umjetničkim kolegijima otkriva da APURI zadržava najvišu normu na obaveznoj umjetničkoj praksi na diplomskoj razini među svim institucijama, osobito na 1. godini diplomskog studija (26 ECTS-a). Većina akademija na diplomskom studiju drastično smanjuje broj obaveznih sati na umjetničkim kolegijima kako bi se oslobodio prostor za pedagoške kompetencije. Na 1. godini diplomske razine studentima na APURI dodijeljeno je 62,5% više opterećenja

od studenata na ALU Zagreb ili AUKOS. Ove akademije, kao i UMAS, zadržavaju klasičan sustav s crtanjem akta i temeljnim umjetničkim disciplinama (slikarstvo, kiparstvo, grafika) kroz sve godine studija. Na ALU Zagreb broj bodova na prijediplomskom studiju raste prema trećoj godini studija, dok ALU Sarajevo raspoređuje umjetničku praksu kroz četiri godine završavajući s manjim brojem bodova na četvrtoj godini (16 ECTS-a) jer se tada fokus prebacuje na PPDM.

Tablica 4

Prikaz broja ECTS-a obaveznih umjetničkih kolegija po godinama

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Prijediplomski studij					
1. godina	23	28	34	36	20
2. godina	32	28	34	24	32
3. godina	34	16	30	26	32
4. godina	-	-	-	-	24
Diplomski studij					
1. godina	16	20	16	26	16-17
2. godina	20	20	16	18	-

* Crtanje 1/N (1/2, 2/2), Kiparstvo 1/N (1/2, 2/2), Crtanje akta 1/N (1/2), Slikanje 1/N (1/2, 2/2), Slikanje 2/N (1/2, 2/2) Kiparstvo 2/N (1/2, 2/2), Kiparstvo 3/N (1/2, 2/2,) Grafika i primijenjena grafika 1 (1/2, 2/2), Grafika i primijenjena grafika 2 (1/2, 2/2), Crtanje akta 2/N (1/2, 2/2), Crtanje 2/N (1/2, 2/2) Slikanje 1/DN (1/2, 2/2) ili Kiparstvo 1/DN (1/2, 2/2) ili Grafika i primijenjena grafika 1/DN (1/2, 2/2), Slikanje 2/DN (1/2, 2/2) ili Kiparstvo 2/DN (1/2, 2/2) ili Grafika i primijenjena grafika 2/DN (1/2, 2/2)

** Slikarstvo I i II, Kiparstvo I i II, Grafika I i II, Crtanje akta 1 i 2, Slikarstvo III i V, Kiparstvo III i IV, Grafika III i IVI, Crtanje akta 3 i 4, Slikarstvo V, Kiparstvo V, Grafika V, Crtanje akta 5 i 6, Specijalizacija 3D oblikovanje I, II i III, Specijalizacija Grafika I, II i III, Specijalizacija Slikarstvo I, II i III, Praktični diplomski rad – 3D oblikovanje, Grafika ili Slikarstvo

*** Crtanje I i II, Crtanje akta I i II, Kiparstvo I i II, Slikarstvo I i II, Grafika I i II, Obrada gipsa I i II, Crtanje akta III i IV, Kiparstvo III i IV, Slikarstvo III i IV, Grafika III i IV, Digitalna fotografija I i II, Crtanje III i IV, Kiparstvo V i VI, Slikarstvo V i VI, Grafika V i VI

Slikarstvo I i II MA / Kiparstvo I i II MA / Grafika I i II MA / Video i film I i II MA, Slikarstvo III i IV MA / Kiparstvo III i IV MA / Grafika III i IV MA, Video i film III i I MA

**** Grafika I i II, Kiparstvo I i II, Slikarstvo I i II, Crtanje I i II, Crtanje anatomije, Osnove fotografije I i II, Crtanje akta I i II, Grafika III i IV, Slikarstvo III i IV, Kiparstvo III i IV, Crtanje ljudske glave, Grafika V i VI, Slikarstvo V i VI, Kiparstvo V i VI, Napredno crtanje akta, Napredno crtanje

Grafika A i B / Kiparstvo A i B / Slikarstvo A i B, Grafika C i D / Kiparstvo C i D / Slikarstvo C i D

***** Crtanje I i II, Plastična anatomija I i II, Crtanje III i IV, Osnovi modelovanja I i II, Grafičke tehnike I i II, Slikanje I i II, Osnovi kiparstva I i II, Grafičke tehnike III i IV, Slikanje III i IV / Skulptorski izraz I i II / Grafičke tehnike V i VI

Slikanje V i VI / Skulptorski izraz III i IV / Grafičke tehnike VII i VIII

Analiza Tablice 4 pokazuje najveće razlike u akademskom profiliranju studenata. Kod povijesno-umjetničkog bloka vidljivo je da ALU Zagreb održava visoku teorijsku normu kroz cijeli prijediplomski studij (ukupno 27 ECTS-a na 1. godini, što je više bodova nego umjetničke prakse (23 ECTS-a) na istoj godini). Također, pruža najdetaljniji pregled povijesti umjetnosti kroz zasebne povijesno-umjetničke kolegije. Na diplomskom studiju nema povijesno-umjetničkih

kolegija, te se oslobađa prostor za veći broj PPDM kolegija, kao i kod UMAS-a. UMAS i ALU Zagreb osiguravaju najviši ukupni broj bodova za povijesno-umjetničke kolegije, ravnomjerno ih raspodjeljujući kroz tri godine prijediplomskog studija. APURI i ALU Sarajevo ostaju na najmanjem broju povijesno-umjetničkih kolegija tijekom prijediplomskog studija, dok je na 1. godini diplomskog na APURI najveći broj bodova u odnosu na druge institucije.

Tablica 5

Prikaz broja ECTS-a obaveznih povijesno-umjetničkih kolegija po godinama

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Prijediplomski studij					
1. godina	27	22	18	9	6
2. godina	20	22	8	6	8
3. godina	18	15	12	6	6
4. godina	-	-	-	-	0
Diplomski studij					
1. godina	0	0	4	12	0
2. godina	0	0	0	0	-

* Uvod u ikonologiju, Uvod u teoriju umjetnosti (1/2, 2/2), Osnove likovnih umjetnosti, Osnove arhitekture, Umjetnost klasične antike, Umjetnost kasne antike i ranog srednjeg vijeka, Umjetnost gotike, Umjetnost romanike, Likovne umjetnosti renesanse i baroka, Arhitektura renesanse i baroka, Umjetnost XIX. st., Teorija likovne umjetnosti, Umjetnost XX. st., Zaštita spomenika kulture

** Osnove likovnih umjetnosti, Osnove arhitekture i urbanizma, Uvod u ikonologiju, Povijest umjetnosti starog vijeka, Umjetnost kasne antike i ranog srednjeg vijeka, Umjetnost zrelog i kasnog srednjeg vijeka, Umjetnost XV. i XVI. stoljeća, Umjetnost XVII. i XVIII. stoljeća, Umjetnost XIX. stoljeća – opći problemi i komparativne studije, Umjetnost prve polovice XX. stoljeća, Teorija likovnih umjetnosti, Suvremena umjetnost

*** Osnove likovne umjetnosti, Umjetnost starog vijeka, Uvod u ikonologiju, Osnove arhitekture, Umjetnost srednjeg vijeka, Umjetnost 15 i 16. stoljeća, Umjetnost 17. i 18. stoljeća, Umjetnost 19. stoljeća, Umjetnost 20. stoljeća, Teorija likovne umjetnosti I i II, Umjetnost danas I i II

**** Uvod u likovne umjetnosti I i II, Povijest umjetnosti starog vijeka, Povijest umjetnosti srednjeg vijeka, Uvod u ikonologiju, Povijest renesansne umjetnosti, Povijest barokne umjetnosti, Povijest umjetnosti 19. stoljeća, Povijest umjetnosti 20. stoljeća

Teorija vizualnih umjetnosti A i B, Suvremena i recentna umjetnost A i B

***** Historija umjetnosti I i II, Historija umjetnosti III i IV, Historija umjetnosti XX vijeka I i II

Dok ostale akademije prvu godinu prijediplomskog studija temelje na povijesti umjetnosti (ALU Zagreb) ili umjetničkim kolegijima (APURI i AUKOS), ALU Sarajevo na prvoj godini nudi širok spektar tehničkih disciplina, tj. tehnologija umjetničkog rada. Specifičnost pokazuje i UMAS, kao jedina institucija koja u obvezni program integrira kolegije art-terapije: Psihodinamika razvoja ličnosti i likovna ekspresija, Kreativna terapija, Terapija likovnim

izrazom u edukaciji i rehabilitaciji. Također, program obuhvaća i obaveznu Muzejsku pedagogiju kojom studenti stječu specifična znanja za rad u muzejskim ustanovama. Sarajevo također na diplomskoj razini obuhvaća Muzejsku teoriju i praksu, kao i specifične kolegije istraživačkog karaktera: Pedagogijska istraživanja – naučno istraživački rad i Metode umjetničko-istraživačkog rada.

Tablica 6

Prikaz broja ECTS-a ostalih obaveznih stručnih kolegija po godinama

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Prijediplomski studij					
1. godina	4	2	0	6	26
2. godina	0	0	4	5	6
3. godina	0	23	4	4	0
4. godina	-	-	-	-	14
Diplomski studij					
1. godina	4	2	0	-	16
2. godina	7	18	7	6	-

* Vizualne komunikacije (1/2, 2/2), Znanost o kulturi/N (1/2, 2/2), Izrada diplomskog rada (1/2, 2/2)

** Osnove predočavanja prostora, Teorijski završni rad za zvanje prvostupnika, Praktični završni rad za zvanje prvostupnika, Vizualne komunikacije, Zaštita spomenika

Muzejska pedagogija, Psihodinamika razvoja ličnosti i likovna ekspresija, Kreativna terapija, Terapija likovnim izrazom u edukaciji i rehabilitaciji, Teorijski diplomski rad

*** Teorija prostora i oblikovanja I i II, Završni rad, Diplomski rad

**** Temelji oblikovanja I i II, Završni rad, Uvod u filozofiju umjetnosti, Filozofija umjetnosti, Semiotika slike
Priprema izrade diplomskog rada, Izrada diplomskog rada

***** Likovna forma I i II, Osnovi likovne tehnologije, Osnovi multimedijalne i digitalne kreacije I i II, Teorija prostora, Osnovi grafičke tehnologije, Tehnologija zidnog slikarstva, Estetika I i II, Likovna estetika I i II, Muzejska teorija i praksa, Diplomski rad, Pedagogijska istraživanja – naučno istraživački rad, Metode umjetničko-istraživačkog rada

Tablica 7

Prikaz broja ECTS-a ostalih obaveznih nestručnih kolegija po godinama

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Prijediplomski studij					
1. godina	2	0	6	1	2
2. godina	2	0	6	0	0
3. godina	0	0	0	0	0
4. godina	-	-	-	-	2
Diplomski studij					
1. godina	0	2	0	0	0
2. godina	0	0	0	0	-

* Engleski jezik 1 (1/2, 2/2), Engleski jezik 2 (1/2, 2/2), Tjelesna i zdravstvena kultura 1 (1/2, 2/2), Tjelesna i zdravstvena kultura 2 (1/2, 2/2)

** Čovjekova okolina u antropološkom smislu

*** Engleski jezik I i II, Tjelesna i zdravstvena kultura I i II, Engleski jezik III i IV, Tjelesna i zdravstvena kultura III i IV

**** Akademsko pismo,

***** Opća sociologija, Sociologija kulture i umjetnost

Ostali obavezni nestručni kolegiji donose uvid u doprinos akademija općem obrazovanju studenata.

Komparativna analiza izbornih kolegija

Kod većine akademija (ALU Zagreb, UMAS, AUKOS, ALU Sarajevo) izborni kolegiji nose manji broj bodova (2-4 ECTS-a). Iznimka su izborni kolegiji na diplomskoj razini na APURI, koji nose 7 ili 9 ECTS-a, što ukazuje na to da imaju težinu sekundarnog glavnog

kolegija. ALU Zagreb ima naglasak na horizontalnu širinu, budući da studenti imaju širok spektar izbora kurikularno povezanih kolegija. AUKOS, APURI i ALU Sarajevo nude vertikalno produbljivanje vještina tijekom godina studija. Teorijski izborni kolegiji pojavljuju se na gotovo svim akademijama osim APURI, koja njeguje razvoj unutar područja primijenjenih umjetnosti. Takav je pristup očekivan s obzirom na to da je jedina institucija profilirana kao akademija primijenjenih umjetnosti.

Tablica 8

Prikaz izbornih kolegija po godinama

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Prijediplomski studij					
1. godina	Uvod u grafiku (izborni)	Engleski jezik I i II Uvod u fotografiju Plastična anatomija	Likovna anatomija I i II	Grafika I i II (izborni) Slikarstvo I i II (izborni) Kiparstvo I i II (izborni)	/
2. godina	Studenti biraju iz ponude niza izbornih kolegija Slikarskog odsjeka, Kiparskog odsjeka, Grafičkog odsjeka, Nastavničkog odsjeka, Odsjeka za animirani film i nove medije, Katedre za teorijske predmete i zajedničke ponude nastavnčkog odsjeka i odsjeka za animirani film i nove medije	Crtež u likovnim umjetnostima Uvod u eksperimentalnu grafiku Eksperimentalna grafika Eksperimentalno slikarstvo	Keramika I i II Tehnologija slikarskih tehnika I i II Uvod u vizualne tehnologije video igara I i II	Grafika III i IV (izborni) Slikarstvo III i IV (izborni) Kiparstvo III i IV (izborni) Digitalna slika I i II Alternativne fotografske tehnike (IV. semestar)	Engleski jezik I i II Večernji akt I i II Osnovi fotografije I i II Likovna forma III i IV Kaligrafija I i II Francuski jezik I i II
3. godina	Studenti biraju iz ponude niza izbornih kolegija Slikarskog odsjeka, Kiparskog odsjeka, Grafičkog odsjeka, Nastavničkog odsjeka, Odsjeka za animirani film i nove medije, Katedre za teorijske predmete i zajedničke ponude nastavnčkog odsjeka i odsjeka za animirani film i nove medije	Produkcija – Grafika Produkcija – Kiparstvo Produkcija - Slikarstvo	Obrada metala Eksperimentalna fotografija I i II Digitalna fotografija (izborni) III i IV Kulturna praksa Strip, animacija i ilustracija: kulturološki pregled Obrada drva Scensko kiparstvo I i II	Uvod u nove medije I i II Fotografija I i II Animacija I i II Oblikovanje umjetničkih knjiga I i II Mozaik I i II Staklo I i II Keramika I i II Kostimografija i moda I i II Scenografija I i II Digitalna slika III i IV	Engleski u struci I i II Večernji akt III i IV Ebru I i II Materijali, dekoracije, aplikacije i manuelne tehnike izrade I i II Francuski jezik I i II Strategije oblikovanja prostora – eksperimentalni dizajn I i II Uvod u akademsko pisanje (V. semestar)
4. godina	/	/	/	/	Grafika – serigrafija I i II Večernji akt V i VI Savremena umjetnost u BiH I i II Konzervacija papira I i II

	ALU Zagreb *	UMAS **	AUKOS ***	APURI ****	ALU Sarajevo *****
Diplomski studij					
1. godina	Studenti biraju iz ponude niza izbornih kolegija Kiparskog odsjeka, Grafičkog odsjeka, Nastavničkog odsjeka, grupe izbornih kolegija Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina, Odsjeka za animirani film i nove medije, Katedre za teorijske predmete	Male grafičke forme Maritimna umjetnička baština Dalmacije Metode, mediji i ekološki pristup u umjetničkoj praksi I i II Računalna 3D grafika Umjetnost tetrahrijskog doba Knjiga - umjetnički objekt Umjetnički portfolio: od ideje do digitalne dokumentacije Uvod u arhitektonsku dekoraciju	Crtanje I i II / Kiparske tehnologije I i II / Grafičke tehnike I i II / Fotografija I i II Fotografija I i II Alternativni fot. procesi I i II 3D tehnologije i virtualno modeliranje I i II Slikarstvo izborni I i II-MA Kiparstvo izborni II-MA Grafika izborni I i II MA Suvremene umjetničke metode Metode i prakse umjetničkog istraživanja II Sitotisak I i II Video i film izborni II – MA	Dizajn interaktivnih medija A i B Eksperimentalno crtanje A i B Ilustracija i strip A i B Novi mediji A i B Oblikovanje umjetničkih knjiga A i B Animacija A i B Mozaik A i B Keramika A i B Staklo A i B	Forme u savremenim umjetničkim praksama Sintetičke tehnologije u savremenoj likovnoj umjetnosti Plakat Vizuelne komunikacije
2. godina	Studenti biraju iz ponude niza izbornih kolegija Kiparskog odsjeka, Grafičkog odsjeka, Nastavničkog odsjeka, grupe izbornih kolegija Odsjeka za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina, Odsjeka za animirani film i nove medije, Katedre za teorijske predmete	/	Crtanje III i IV / Kiparske tehnologije III i IV / Grafičke tehnike III i IV Sitotisak I i II Slikarstvo izborni III i IV – MA Grafika izborni III i IV – MA Video i film izborni IV – MA Suvremene umjetničke metode Fotografija IV Alternativni fot. procesi II	Eksperimentalno crtanje C i D Keramika C i D Ilustracija i strip C i D Staklo C i D Mozaik C i D Novi mediji C i D	/

* *Studenti diplomskog studija koji su upisali glavni umjetnički predmet Slikanje 1 i 2, NEMAJU pravo izbora upisa izbornih predmeta Slikanje. Studenti diplomskog studija Likovna kultura koji su upisali glavni umjetnički predmet Kiparstvo 1 i 2, NEMAJU pravo izbora upisa izbornih predmeta Kiparstvo. Studenti diplomskog studija Likovna kultura koji su upisali glavni umjetnički predmet Grafika i primijenjena grafika 1 i 2, NEMAJU pravo izbora upisa izbornih predmeta Grafika i primijenjena grafika. Studenti 1. godine diplomskog sveučilišnog studija Likovna kultura moraju u zimskom semestru OBAVEZNO upisati jedan od ponuđenih izbornih kolegija iz modela 1, 2, 3 ili 4, a u ljetnom semestru moraju OBAVEZNO upisati kolegij iz modula 5. Studenti 2. godine diplomskog sveučilišnog studija Likovna kultura moraju i u zimskom i u ljetnom semestru OBAVEZNO upisati jedan od ponuđenih izbornih predmeta iz modula 1, 2, 3 ili 4.*

** *Studenti prijediplomskog studija na 1. i 2. godini upisuju JEDAN izborni kolegij od 2 ECTS boda. Na 3. godini u V. semestru biraju JEDAN izborni kolegij. Studenti na 1. godini diplomskog studija upisuju DVA izborna kolegija (po 2 ECTS-a) u svakom semestru.*

*** *Stručni izborni kolegiji vezani su uz odabir modula kao što je prikazano u tablici. Studenti pojedinačnog modula obavezno upisuju izborne stručne kolegije svrstane unutar tog modula.*

**** *Na 1. i 2. godini prijediplomskog studija studenti su obavezni odabrati JEDAN izborni kolegij po semestru iz ponuđene liste. Alternativne fotografske tehnike upisuju svi studenti. Na 3. godini prijediplomskog studija studenti su obavezni odabrati DVA izborna kolegija po semestru iz ponuđene liste.*

Na 1. godini diplomskog studija studenti su obavezni odabrati JEDAN izborni kolegij po semestru (7 ECTS-a) iz ponuđene liste, a na 2. godini također JEDAN izborni kolegij po semestru (9 ECTS-a).

***** *Na 2. i 3. godini prijediplomskog studija studenti su obavezni odabrati DVA izborna predmeta po semestru iz ponuđene liste kolegija. Na 4. godini prijediplomskog studija, VII. semestru, studenti su obavezni odabrati TRI, a na VIII. semestru DVA izborna kolegija po semestru iz ponuđene liste. Na diplomskom studiju studenti su obavezni odabrati DVA izborna kolegija iz ponuđene liste u I. semestru.*

Struktura završnih i diplomskih radova

Završni rad na APURI izvodi se iz umjetničkog kolegija (obveznog ili izbornog) koji je student upisao u zadnjem semestru 3. godine studija, te se sastoji od praktično izvedenog umjetničkog djela ili projekta i pisanog rada. Diplomski rad mora biti u vezi sa studijskim programom i kompetencijama koje studenti stječu po završetku studija. Sastoji se od praktičnog likovnog i teorijskog pisanog dijela i ne podrazumijeva obavezno dvojako mentorstvo. Diplomski rad može biti iz umjetničkog područja ili uz dodatno mentorstvo ukoliko se utvrdi opravdanost u smislu povezanosti teme sa strukom dodatnog mentora. Završni i diplomski radovi moraju biti izloženi odnosno javno predstavljeni.

Na ALU Zagreb završni rad na prijediplomskom studiju sastoji se od javno izloženog praktičnog umjetničkog djela i pratećeg teksta. Diplomski se izvodi

kroz dva zasebna, samostalna rada iz dva područja. Student istovremeno razvija praktično-teorijski likovni rad iz izabranog područja glavnog umjetničkog kolegija (Slikarstvo, Kiparstvo ili Grafika i prim. grafika) te neovisni teorijsko-praktični rad iz metodike nastave Likovne kulture ili metodike nastave Povijesti umjetnosti. Takav sustav podrazumijeva i odvojena mentorstva gdje svaki segment rada vodi mentor iz matičnog područja, čime se osigurava visoka razina kompetencija iz obje discipline.

Sličnu dualnost pokazuje i AUKOS, gdje se na diplomskom ispitu od studenta očekuje izrada stručnog praktičnog rada iz odabranog područja (crtanje, slikarstvo, kiparstvo, grafika, ili iz odabranog područja izbornih stručnih kolegija) s pripadajućim pisanim obrazloženjem, ali i pisanog rada iz područja metodike likovne kulture ili metodike povijesti umjetnosti ili pisanog rada iz područja povijesti umjetnosti. Na prijediplomskoj razini

studenti izrađuju stručni praktični rad uz pisano obrazloženje, što studentima omogućava profilaciju unutar odabranih umjetničkih ili izbornih kolegija.

Na UMAS-u tema završnog/diplomskog/magistarskog rada mora biti iz umjetničkog ili polja koje je student studirao. Završnim odnosno diplomskim radom student dokazuje da je sposoban primijeniti znanje i vještine stečene tijekom studija i da može uspješno rješavati zadatke svoje struke na razini stručnog odnosno akademskog naziva kojeg stječe diplomom. Diplomski studij također završava polaganjem teorijskog i praktičnog diplomskog rada. Svaki rad ima zasebnog mentora. Tema praktičnog diplomskog rada mora biti vezana za područje specijalizacije koju je student izabrao u 3. semestru, a tema teorijskog diplomskog rada mora biti vezana za područja povijesti i teorije umjetnosti, metodike i likovne terapije

koju je student izabrao u 3. semestru.

Završni rad na ALU Sarajevo na I. ciklusu studija (prijediplomski) uključuje umjetnički rad i pisano obrazloženje rada. Umjetnički dio završnog rada odnosi se na praktično-izvedbeni dio rada. Tema završnog rada mora biti iz polja/grane u kojoj se organizira studijski program, uz mogućnost interdisciplinarnog pristupa s drugim umjetničkim područjima/poljima/granama. Završni rad na II. ciklusu studija (diplomski) je samostalno izveden oblik umjetničkog predstavljanja i izvođenja koji mora biti iz područja studijskog programa, uz mentorstvo odabranih nastavnika iz umjetničkog i znanstvenog područja. Diplomski rad se mora izvoditi iz kolegija unutar matičnog područja, uz mentorstvo dvaju mentora, što podrazumijeva mentorstvo nastavnika metodike i umjetničkog područja.

Tablica 9

Prikaz mentorstva i bodova na diplomskim radovima

Institucija	Broj mentora i područje	kolegij	broj ECTS-a
APURI	1 ili više mentora:	Priprema diplomskog rada	2 ECTS-a
	- obavezno mentor iz odabranog umjetničkog područja, dodatno mentor po potrebi iz bilo kojeg područja povezanog s diplomskim radom	Izrada diplomskog rada	4 ECTS-a
ALU Zagreb	2 mentora:	Izrada diplomskog rada	2 + 5 ECTS-a
	- mentor iz područja metodike likovne kulture ili metodike povijesti umjetnosti - mentor iz odabranog umjetničkog područja	Diplomski metodički praktikum	10/12 ECTS-a
UMAS	2 mentora: - mentor iz područja povijesti i teorije umjetnosti, metodike ili likovne terapije - mentor iz odabranog umjetničkog područja	Teorijski diplomski rad	10 ECTS-a
AUKOS	2 mentora:	Izrada diplomskog rada / umjetničkog djela	4 ECTS-a
	- mentor iz područja metodike likovne kulture ili metodike povijesti umjetnosti ili iz područja povijesti umjetnosti - mentor iz odabranog umjetničkog područja	Obrana	2 ECTS-a
		Prijava teme i mentora	1 ECTS
ALU Sarajevo	2 mentora: - mentor iz područja metodike likovne kulture ili metodike povijesti umjetnosti - mentor iz odabranog umjetničkog područja	Diplomski rad	7 ECTS-a

ALU Zagreb, AUKOS, ALU Sarajevo i UMAS temelje izradu diplomskih radova na separaciji umjetničkog i pedagoško-teorijskog rada kroz sustav dvostrukog mentorstva. Takav pristup osigurava da diplomanti dokažu visoke kompetencije u obje discipline. APURI fokus stavlja na umjetničko-istraživački projekt koji primarno zrcali studentov izabrani umjetnički profil.

Zaključak

Komparativna analiza nastavnih studijskih programa na umjetničkim akademijama u Hrvatskoj i susjednim zemljama ukazuje na postojanje raznolikih obrazovnih modela koji primjenjuju različite metodološke pristupe.

Ulazni kriteriji su slični; **praktične provjere znanja, vještina i sposobnosti** odvijaju se na podjednak način, *online* i fizički, te se kandidati rangiraju po sličnim elementima bodovanja. Razlika je u broju likovnih radova koji se zahtjevaju od kandidata, ali i u pisanju eseja/testa iz povijesti umjetnosti.

Broj upisnih mjesta varira od 10 do 17 na prijediplomskim i od 5 do 21 na diplomskim studijima.

Vežano za **strukturu studija**, ALU Zagreb i UMAS utemeljuju svoj program u teorijskoj povijesno-umjetničkoj bazi, a ALU Sarajevo prednjači u intenzitetu PPDM izobrazbe, kao i AUKOS na diplomskoj razini. S druge strane, APURI nastoji očuvati visoku razinu umjetničke prakse i na diplomskoj razini. FLU Beograd predstavlja specifičan model studiranja omogućen zakonskom regulativom, gdje ne postoji zaseban nastavnički odsjek, već se pedagoške kompetencije (s manjim brojem PPDM bodova u odnosu na hrvatske standarde) integriraju unutar svih umjetničkih studija.

Zadnja točka razilaženja je validacija kompetencija kroz **završne i diplomske radove**. Dok su za završne radove sustavi podjednako strukturirani, gotovo sve institucije primjenjuju model koji obuhvaća dva dijela diplomskog rada: umjetnički i pedagoško-teorijsko istraživanje. APURI se više oslanja na umjetnički profil diplomanata.

Unatoč raznolikosti profilacija nastavnih studija na umjetničkim akademijama, studentima se omogućava stjecanje širokog spektra kompetencija koje ih osposobljavaju za kompleksne izazove likovne edukacije.

